IX-ik évfolyam. 24-ik szám. Köszeg, 1891. junius 14-én.

KŐSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, közgazdasági, ipar-kereskedelmi és nevelészeti hetilap.

TÖBB EGYLET KÖZLÖNYE.

Előfizetési ár: Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr. Befizetési pénzek és reclamátiók a kiadóhivatalhoz (Feigl Gyula) intézendők.

Szerkesztőségi iroda: a táblaház iskola-utczai részében. (Szerkesztővel értekezhetni d. e. 11—12. és d. u. 1—2-ig.) Kiadói iroda: városkör 81. sz. a nyomdában.

Kéziratok, levelek a egyéb szerkesztőségi közlemények a szerkesztőséghez intézendők; mindenkor czímtörtökön estig. Megjelenik minden vasárnapon. Hirdetések jutányos áron vétetnek fel.

Vasuti közgyülés.

Egész készséggel ragadjuk meg az alkalmat, hogy Kőszeg városának s az ő polgárainak nagyobb alkotásait néha-néha egy kis világitásba helyezzük és közöljünk alkalom adtán olyan dolgokat, melyek nemcsak a közvetlen érdeklődők intenczióinak felelnek meg, hanem a távol álló figyelmét is képesek lekötni és esetleg gondolkozásra birni.

A *Kőszeg-Szombathelyi* vasut részvénytársaság 1891. évi junius hó 6-án tartotta meg Szájbely Gyula elöülése mellett a városházán IX. évi rendes közgyülését, melynek lefolyásáról mult számunkban röviden már megemlékeztünk és az eredményt konstatáltuk. Hogy azonban az olvasó teljes képet nyerjen az utolsó évek üzleteredményéről s általában az egész vasuti politikáról, alább közöljük szószerint az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentéseket, megjegyezvén itt mindjárt, hogy a közgyülés azok mindegyikét egész terjedelmében elfogadta és a felügyelő-bizottságnak a fölmentvényt megadta.

Igazgatósági jelentés.

Tisztelt közgyülés!

Habár az 1890. évi üzleteredménynek az 1889. évi üzleteredménynyel való összehasonlitásából kitünik, hogy az 1890. évi személy, gyors és teheráru szállitás után, szemben a megelőző évvel 1668 frt 98 kr. bevételi többlet éretett el, mégis ezen kedvezőbb körülmény nem lehetett befolyással arra, hogy a tisztelt közgyülésnek a mult évinél nagyobb tiszta nyeremény álljon rendelkezésére.

Ezen körülmény abban találja magyarázatát, hogy mig egyrészről a kereskedelemügyi miniszter ur által, a mult évi jelentésünkben felemlitett rendeletével 1800 frtra leszállitott postaszállitásidij fizetés 1889. évben augusztus 15-től kezdve lépett hatályba, addig 1890-ben egész évben ezen alacsonyabb dij fizettetett, a mi 1889. évvel szemben ezen czimen 437 frt 50 kr. bevételi kevesbletet eredményezett, ezen 437 frt 50 kr. postaszállitási kevesebb bevétel tehát az üzleti kedvezőbb bevételt, az általános mérlegben ennyivel ellensulyozza.

A másik körülmény pedig a pálya fenntartási költségek nagy mérvü növekedése. A pálya fenntartási költségek évről évre nagymérvben veszik igénybe a jövedelmet, azok fokozatosan emelkednek s mig 1889. évben még csak 7319 frt 81 kr. tettek ki, addig 1890. évben 8133 frt 31 krra tehát 813 frt 50 krral magasabb összegre emelkedtek, — a mely emelkedés pedig tisztán a részvénytársaság terhére helyesebben a törzsrészvények jövedelmezőségén-k rovására esik.

Ezen bizonytalan évről évre változó kiadás állandósitása czéljából az 1891. évi ápril 22-én tartott ülésében elhatározta az igazgatóság, hogy a déli vasuttal kötött szerződés értelmében megteszi maga részéről a kezdeményező lépéseket arra, hogy a pályafenntartási költségek évi átalányban állapitassanak meg, mi által ezen kiadási tétel fokozatos emelkedése megakadályozható leend. A tárgyalások meginditása végett a déli vasut igazgatósága megkeresteteit.

Mult évi jelentésünkben felemlitettük, hogy a m. k. államvasutakon életbe léptetett távolsági és szomszédos forgalmi személy-dij-szabásnak vonalunkon leendő életbe léptetése iránt a kezdeményező lépéseket megtettük. Előterjesztésünket a déli vasuttársulat is elfogadván, azt a nm. m. k. kereskedelemügyi miniszter ur is jóváhagyta, minek folytán az ugynevezett zona-rendszer 1890. évi szeptember hó 1-én életbe lépett, ennek eredményeként a személy forgalom nem képzelt növekedését jelenthetjük, a mi leginkább kitünik azon számadatokból, melyek bizonyitják, hogy mig 1889. szeptember 1-től deczember 31-ig tehát 4 hónap alatt 11952 személy szállitatott vonalunkon, addig 1890. évi hasonló időszakban 23,875 tehát 11,923 személylyel több utazott. A pénzügyi eredmény ugyan-z olcsó személy dijszabás folytán nem volt arányban a szállitott utasok emelkedő számával, de veszteséggel még sem járt, mert 11 frt 09 krral nagyobb összeget eredményezett 1889. évi haszon időszakával szemben.

Reméljük, hogy a személyszállitás még nagyobb foku emelkedése folytán idővel a pénzügyi eredmény is kedvezőbb leend, minden esetre befolyással leend erre azon körülmény is, hogy az igazgatóság a lukácsházi és német-gencsi őrházaknak egy-egy váróhelyiséggel leendő kibővitését elhatározta.

A legutóbb tartott igazgatósági ülésen az elnökség bizatott meg, hogy eme határozatnak lehetőleg mielőbb foganatot szerezzen.

Felemlitjük, hogy az 1891. évi január hó 1-én tartott alapszabályszerü részvény kisorsolás alkalmával a 835 és 1492 sorszámu részvények sorsoltattak ki, melyek 1891. évi julius 1-én fognak teljes névértekben beváltatni.

Az üzleti bevételeket és kiadásokat az 1889. évi hasontételekkel összehasonlitva következő eredmény mutatkozik: 1889. évben szállittatott 34357 személy; 1890. évben szállittatott 49188 személy, tehát 1890. évben 14831 személylyel több.

Személyszállitás után befolyt: 1889. évben 19513 frt 38 kr. 1890. évben 19714 frt 71 kr., tehát 1890. évben 202 frt 33 krral több.

Itt megemlitendő, hogy a katonaság szállitása után 1889. évben még 602 frt 37 kr. volt a bevétel, mely 1890. évben már 198 frt 70 krra leszállott, és igy a bevétel ezen a czimen 402 forint 67 krral csökkent, ellenben a polgári utasoknál 605 frt 13 kr. bevételi többlet mutatkozik.

Gyors- és teheráru után befolyt: 1889. évben 13257 frt 15 kr., 1890. évben 14723 frt 80 kr., tehát 1890. évben 1466 frt 65 krral több.

Szállittatott ugyanis gyors- és teheráru: 1889. évben 86228 métermázsa, 1890. évben 103272 métermázsa, tehát 1890. évben 17044 métermázsával több.

A személy- és teherforgalom után az összes bevétel: 1889. évben 32769 frt 53 kr., 1890. évben 34438 frt 51 kr., tehát 1890. évben 1668 frt 98 krral több.

A szállitásból eredő bevétel kilometerenként kitesz: Személyforgalom után 1889. évben 1115 frt, 1890. évben 1126 frt, Gyors- és teheráruk után 1889. évben 757 frt 1890. évben 842 frt, Posta és különfélék után 1889. évben 257 frt 1890. évben 242 frt összesen 1889. évben 2129 frt 1890. évben 2210 frt.

Ezt százalékban megállapitva: Személyforgalom után 1889. évben 52.5%, 1890. évben 51% Gyors- és teheráruk után 1889. 35 5% 1890. 38%. Posta és különfélék után 1889. 12·0%, 1890. évben 11%-át teszi a bevételeknek.

TÁRCZA.

Nagy zeneköltők kedvencz hangnemeiről.

— Irta: Kőszeghy Géza. —

Olyan városban, mint Kőszegen, hol az iskolásfiuk is zenével foglalkoznak és konczerteznek, figyelemmel kell lenni a zenei dolgokra és a helyi lapba néha olyanokat is fölvenni, a mik a muzsikusok zenei érzékét és igényüket legalább részben kielégithetik. Kötelességünk ez főleg akkor, mikor ismert nevü ember, ez esetben Kőszegről elszakadt művész fia, vonja magára figyelmünket, a ki a *Képes Családi Lapok* f. é. 23. számában irt egy kis czikket, melyet a saját ozime alatt ezennel reprodukálunk.

Ha a nagy klasszikus zene mestereinek örökbecsü müveit behatóbb tanulmány tárgyává teszszük s mintegy kritikai szemlét tartunk fölöttük, azt fogjuk tapasztalni, hogy egyes nagy zeneköltők egy és ugyanazon hangnemet igen gyakran használták s ugyszólván előszeretettel nagyrészt egy hangnemben irták mestermüveiket. A jelen czikk czélja kimutatni Gluck, Mozart, Beethoven stb. müveiben a sokszor használt kedvencz hangnemeket. Megjegyzendőnek tartom, hogy ez a kimutatás csakis nagy, hangszeres, zenekari müveikre vonatkozik, mint a melyek megirásánál bizonyos zenei egységet s egyöntetüséget követtek a zeneköltők.

Mig Glucknál, a nagy zenereformatornál alig lehet szó kedvencz hangnemekről, mert ő az objectiv igazság felé törekedett a zenében s igy müveit is különféle változatos hangnemekben irta meg, addig Mozartnál, a ki a klaszikai zene szigoru formái között teremté meg nagybecsü müveit, már rátalálunk a kedvencz hangnemre s nem is nagy fáradságunkba kerül annak konstatálása.

Az egyes hangnemeknek meg van a jellemzetessége s nagy zenetheoretikusok a hangnemeket az emberi érzés valamelyikéhez kötik. Igy a Des-dur sóvárgást, ábrándozást, az A-moll sentimentalismust, a D-dur életkedvet, vigságot, a C-moll férfiasságot fejezne ki.

Mozart müveinek legnagyobb része D-durban van irva, a mit könnyen megfejthetünk, ha életrajzát elolvassuk, a mely Mozartot egy kedves, vidám s életrevaló embernek irja le. A dur hangnemeket mód felett szerette alkalmazni, mig a moll hangnemeket csak szükség esetén.

D-durban irt müvei közül fölemlitem a következőket: 14 symphonia, 13 Divertimenti, 13 nyitány, 4 vonósnégyes, 1 vonósötös, 1 fuvola-négyes, 4 zongoraverseny, 2 hegedüverseny, 1 (egyetlen) szonata két zongorára, 14 különféle zenekari mü, 3 hegedü-kettős zongora kiséret mellett, 3 zongorára irt szonáta 3 orgona-szonáta, 6 zongora darab, 1 mise s számtalan dal a énekhangra.

D-dur után leginkább C-dur, B-dur, F-dur, Es-dur és G-durban irta müveit, nagy ritkán A-durban. Miséinek nagyrészét C-durban irta s az E-dur-t csak egyetlen egy müvében használta mint főhangnemet egy zongoratriojában.

Könnyebb áttekintés végett bemutatom a Marx hirneves zeneiró által összeállitott táblázatot, mely Mozart müveinek hangnemek szerinti osztályozását s az egyes hangnemeiben irt müvek számát jelzi a D-dur kivételével, a melyről fenntebb szóltunk.

Mint főhangnemet sohasem alkalmazta a Des, Ges, H, Fis és Cis durokat, valamint Cis, Gis, B, Es és A mollokat.

Hangnem	Symphonia	Nyitvány	Vonós-négyes	Zongora-verseny	Hegedü-verseny	Hegedü-kettős	Zongora-trió	Zongora-szonáta	Vonós-kettősök	Vonós-trió	Zongora-négyesek	Egyes szóló-darabok	Orgona-szonáta	Misék	Divertimentik
C-dur	8	7	3	4	1	8	1	4	1	—	—	7	5	10	2
G-dur	7	1	4	2	1	6	2	1	1	1	—	6	2	2	1
F-dur	6	—	4	4	—	6	—	2	—	—	—	10	3	2	5
B-dur	4	—	5	5	1	9	1	3	1	1	—	5	2	1	6
Es-dur	5	1	3	4	2	6	1	1	—	1	2	4	1	—	6
A-dur	3	1	2	2	1	6	—	1	—	—	—	—	1	—	—

Haydn József müveiről nem lehet ily biztosan s alaposan kimutatni az egyes hangnemekben irt müveit mert hiányzik egy systematikusan összeállitott tartalomjegyzék müveiről, mig Mozart müveiről Köchel nagy gonddal állitott össze egy hiteles kimutatást.

Leginkább ismert, népszerü müvei után (symphoniák, szonaták stb.) itélve Haydn is a dur-hangnemek felé vonzódott. A moll-hangnemeket ritkán használta, leginkább symphoniáinál, melyeket nagyrészt — csupa előszeretethől — moll-accordokkal nyit meg s csak néhány üteny után megy át a dur-hangnembe. — Haydn müveiben a kedvencz hangnem szintén D-dur, a melyben 11 symphoniát, 9 négyest, 3 hármast s 6 szonátát irt. — A többi hangnem a következőleg oszlik meg ismert müvei között:

B-durban: 7 symphonia, 2 trio, 2 szonáta:
Es-durban: 6 „ 5 „ 5 „
C-durban: 7 „ 3 „ 3 „
G-durban: 5 „ 3 „ 4 „

A két nagy zeneköltő után a mesterek mesterére térek át, a halhatatlan nagy Beethovenre.

A személyforgalom utáni bevételt a személyek számával egybehasonlitva, kitünik hogy minden személy után átlagban 40 kr. folyt be, — a teherforgalomnál minden szállitott métermázsa után 14 kr. volt a bevétel.

A teherforgalom statisztikai átnézetét a következő kimutatás nyujtja:

Szállittatott	1889. évben métermázsa	1890. évben métermázsa
1. Kocsik . . .	710	80
2. Lovak és egyébb állatok	8470	7170
3. Gabona és liszt . .	16006	21016
4. Élelmi czikkek . .	3111	887
5. Italok . . .	3972	6231
6. Fuszer áruk . .	1779	2228
7. Déli gyümölcs . .	153	204
8. Épitő anyag . .	611	529
9. Épitési és tüzelőfa .	22716	34894
10. Kő- és faszén . .	12102	13120
11. Ércznemüek . .	58	1018
12. Asvány és vegy. czikkek	1386	1683
13. Takarmányok . .	355	23
14. Állati termények .	513	291
15. Zsiradék és olajnemuek	2336	2470
16. Asfalt . . .	128	105
17. Gubacs, tölgy, kéreg stb.	237	2138
18. Festő anyagok . .	241	86
19. Gyapju, kender, selyem	241	230
20. Szövetfélék . .	963	424
21. Üveg, agyagáruk, czement	585	514
22. Rövidáruk . .	44	33
23. Bőrkészitmények .	379	530
24. Papirfélék . .	267	236
25. Vasáruk . . .	2316	2347
26. Hadiszerek . .	257	116
27. Dohány . . .	568	572
28. Rongyok . . .	787	1192
29. Különfélék . .	5937	4034
összesen	86228	103272

A kiadásokat egybehasonlitva az 1889. évi kiadási tételekkel 1890. évben 1329 frt 49 krral több volt a kiadás, mely legnagyobb részt a pályafentartásra (813 frt 50 kr.) esik.

Az 1890. évi kiadásokból egy pályakilometerre esik: 1. Adóilleték és igazgatásra 37 frt — 2·40%
2. Pályafelügyelet és fenntartásra 465 frt = 30·28%
3. Üzlet és vonatmozgósitásra 1032 frt = 67·32%
összesen 1534 frt = 100·-%.

A kiadások az összes bevételeknek 69·43% át teszik. — A tisztán üzleti bevételek és kiadások aránya 26·13% hoz.

Tekintettel, hogy az 1890. évi üzlet számadási főzárlata, nyeremény, és veszteségszámla, üzletbevétel és kiadás, a felügyelő-bizottság által is megvizsgálva helyesnek és elfogadottnak találtatott, kérjük, miként az 1890. évi üzletévre ugy az igazgatóságnak, valamint a felügyelő-bizottságnak a szokásos felmentvényt megadni sziveskedjék.

A tiszta nyeremény felosztására vonatkozólag pedig tekintettel, hogy a felügyelő-bizottság javaslatunkkal egyetért, a következő inditványt van szerencsénk elfogadás végett eőterjeszteni.

Az 1890. üzleti tiszta nyeremény, mely az alapszabályok 8. §-a szerint a felosztás tárgyát képezheti, kitesz 11284 frt 12 kr., ehhez járul az időközi kamat 503 frt 94 kr., mégis értékpapir árkülömbözet 36 frt összesen 11824 frt 6 kr.

Mely összegből az alapszabályok értelmében: 1. 1671 drb elsőbbségi részvény 6% kamata fedezésére 10026 frt. 2. Kisorsolt 2 drb elsőbbségi részvény beváltására 200 frt. 3. Kőszeg sz. kir. város birtokában levő törzsrészvények után osztalék fejében 1598 frt 6 kr. összesen 11824 frt 06 kr fordittassék.

A vasut üzleti, valamint a tartaléktőke kamat jövedelme összesen 12156 frt 66 kr., mely összeg megfelel az épitési tőke 2·88%-nak.

A felosztási tervezet elfogadása esetére inditványozzuk, hogy az 1890. évi szelvények folyó 1891. évi junius 8-tól kezdve váltassanak be.

Mielőtt jelentésünket befejeznők, felemlitjük, miként tekintettel a személy forgalom fokozatos emelkedésére megkerestük a déli vasuttársaságot, miként a 4-ik vonatot léptesse ujból életbe, ezen megkeresésünknek ugyan egész terjedelmében sikeres eredményt kivivni nem tudtunk, azonban elértük azt, hogy 1891. évi julius hó 1-től kezdve ezen negyedik vonat vasár- és ünnepnapokon — kedden és pénteken közlekedni fog, — ezen intézkedés a helyi viszonyoknak is csak előnyére válhatik.

Szükséges volt intézkedni arra nézve is, hogy egy 4-ik kocsinak gőzfütésre való berendezése kellő időben foganatositassék, a mely intézkedés szintén a forgalom emelkedésében találja magyarázatát. Az igazgatóság

Felügyelő-bizottsági jelentés.

Tekintetes közgyülés!

Alulirottak mint a mult évben megtartott közgyülésből megválasztott felügyelő-bizottsági tagok, a kőszeg-szombathelyi vasut részvény-társaság igazgatóságának működését és ügyvezetését tisztünkhez hiven, és a kereskedelmi törvény 195. §-a rendeletéhez képest a mult évben is ellenőriztük.

Ellenőrzési jogunknál fogva a pénztárkezelést és a könyvek vitelét megvizsgáltuk, és igy jelenthetjük, hogy ugy az igazgatóság az alapszabályok értelmében a társaság érdekében intézkedett, — mégis a megvizsgált pénztárt is teljes rendben, a társaság könyveit is pontosaknak és a kereskedelmi törvény kivánalmainak megtelelőleg vezetetteknek találtuk.

Ugyancsak megvizsgáltuk az igazgatóság által elénkterjesztett 1890. évi üzleti kimutatást, a nyereség és veszteség számlát, és a számadási főzárlatot (mérleget) 1890. deczember 31-ről, mely számadások helyességéről, ugy szintén arról is meggyőződvén, hogy ezen számadások a kereskedelmi törvény értelmében szerkesztvék, és a társaság fő- és mellékkönyveivel mindenekben megegyeznek.

Ezen számadás szerint az 1890. évi üzleti tiszta nyeremény 11824 frt 06 kr. és pedig: a cs. kir. szab. déli vasut igazgatósága által bemutatott üzlet kimutatás alapján kitüntetett 1890. évi tiszta nyeremény 11284 frt 12 kr. Az üzleti bevétek utáu befolyt időközi kamat 503 frt 94 kr. Értékpapir árkülönbözet 36 frt.

Az igazgatóságnak ama határozatát hogy ezen nyeremény összegből 1. 1671 drb. elsőbbségi részvény után osztalékul á 6 frt 10026 frt. 2. Az 1891. évi január 1-én kisorsolt és f. évi julius 1-én beváltandó 2 drb. elsőbbségi részvény értekének fedezésére 200 frtot fizessen 3. a fennmaradó 1598 frt 6 kr. pedig Kőszeg szab kir. város tulajdonát képező részvények osztalékára kifizetessék helyeseljük, ezen határozathoz hozzájárulunk, és a tekintetes közgyülésnek is elfogadásra ajánljuk, az alapszabályok 8. §-a alapján.

Miért is ezen jelentésünk kapcsán ama kérelmet intézzük a tekintetes közgyüléshez: „miszerint az igazgatóságnak általunk is helyeselt inditványát elfogadni, ugy annak, mint alulirt felügyelő bizottságnak is, a lejárt üzletévre a felmentvényt megadni méltóztassék.

Kőszeg, 1891. április 30-án.

A kőszeg-szombathelyi vasut felügyelő bizottsága:

Blaschek Ede, s. k., **Czeke Agoston**, s. k., **Schindler Vilmos**, s. k.

Az életbiztositás és a nép.

Szegénység — gazdagság! mily kivánatos az utóbbi és mily félelmes az első! Ép azért a vagyonért és jólétért való küzdelem ép oly régi, mint maga az emberi nem. Az ut erre sokféle, de minden módon fáradságos. Kevesen lesznek egyszerre milliomosok, kevesen nyerik meg a nagy lutrit és még kevesebbnek hal meg „amerikai nagybácsija.“ Rendesen egész életén át verejtékkel dolgozik némely családapa, a ki ötöd hatodmagával a legegyszerübben él és utódaira még se hágy semmit. Ennek oka az optimistikus felfogásban rejlik, mely a magyarnak veleszületett gyengesége. „Élek, ahogy élek, s ha halálom után marad valami, akkor marad; ha nem, akkor sem törődöm vele.“

Ez a rendes felelet, ha figyelmeztetik az életbiztositás előnyeire.

Pedig nemzetgazdasági tekintetben is az életbiztositás nemcsak privát érdekeket szolgál, hanem a nép összérdekeit, növeli a nemzetvagyont. Hogy ez az igazság már átment a nemzet intelligensebb részeinek tudatába, annak bizonysága a sok biztositott egyén. De mégis vannak, kik azt járatlanság vagy indolencia folytán félreismerik.

Társadalmi propaganda szükséges tehát, hogy általánosabbá legyen annak elismerése, miszerint egy életbiztositó társaság nem egyéb, mint közös takarékoskodók egylete, nemzeti takarékegylet, melyet magas állásu s az országban általánosan ismert személyiségek ellenőriznek, (pl. az „Allianz“ élet- és járadékbiztositó társulat elnöke Thurn-Taxis herczeg; alelnöke Hohenlohe herczeg), mely megbizható, s melynél az egyszer befizetett tőke folyósitása iránt nagyobb igényeket kell támasztania, mint a takarékpénztárnál, hol a betéteket bármikor kiveheti s egy nyári fürdőzésre vagy kis kéjutazásra akár el is költheti. Itt előbb a meghalás kellemetlen munkájának kell alávetnie magát, de mig az illető életben van, ami mégis csak kellemesebb, szivesen fizetheti az évi vagy félévi, akár a szép jövőnek elébe néző munkásbiztositásnál a heti dijakat, akár öt krajczárt is, mert családja számára a jövőt biztositva látja.

Egy biztositatlan ember rendes ellenvetése a takarékbetétekre való hivatkozás. Ha én 90 esztendeig élek, hát én minden évben fizessek 1000 frt után 17 frt 49 krt? Inkább takarékpénztárba teszem.“ Minden gondolkodó fő belátja ez okoskodásnak tarthatatlan badarságát s egyszersmind tudja, hogy takarékoskodni és biztositani két különböző dolog, mert semmiféle botét sem közelitheti meg végérvényben még távolról sem a biztositást.

Különösen az, aki keze munkája után él, van utalva az életbiztositásra. Az egyén nem tudhatja halálozási napját, de a Halley, Süssmilch, Deparcieux, Fényes, Fáy András stb. által konkret adatokból összeállitott halandósági táblázatok megmondják a közép életkort, s mióta e téren a tudomány a gyakorlat segitségére jött, azóta az erre fektetett életbiztositás a legszebb humánus instituciók egyike.

Igaz ugyan, hogy a befizetés eleinte bizonyos kényszer, de annak, aki néhányszor már lerótta e tekintetben övéi iránti kötelmét, a kényszer kedves békókká válik s igy az életbiztositás tökeletesbitett módja a takarékosságnak, mert ez által mindenki biztos oly tőket szerezhet, amit saját koronként jelentkező hajlamából nem szerezhet meg. Ki tesz takarékpénztárba 3—4 forintot ha fölöslegese van? Már pedig ez a fölösleg is nagyon ritkán van, „százfele helve van a pénznek.“ Mig ellenben ha életbiztositási diját fizeti bele, fel sem veszi a kiadást és önmaga, családja iránti kötelességet teljesit.

Ő Mozártnak épen ellentéte volt. Mig az a játszi, vig operák és vidám klasszikus zene megteremtőjeként fog örök időkön keresztül emliteni, addig Beethoven a mély, drámai zene és a világfájdalom, embergyülölet, de igaz bánat hirdetője marad, mint a mely érzelmeket zenemüvei kifejeznek. Gyermekkorában kevés örömöt élvezett, ifju korában a sors és emberek üldözték, férfi korában az anyagi és szellemi bajok mellett a testi bajokkal is meg kellett küzdenie. A tulszigor s mondhatni atyai lelketlenség mellett felnőtt gyermek egész életére nézve befolyást gyakorolt a szülői ház szomoru emléke s az életkedv csak egy szikrája maradt meg az ifjuban. — Beethoven a moll-hangnemekuek volt föltétlen hive, e hangnemet találta legalkalmasabnak fájdalmainak, szenvedéseinek kifejezésére. — Legkedvesebb hangneme a C-moll volt, ebben irta első zongora-hármasát s szonátáinak nagyrészét, a „Coriolán“-hoz irt zenéjét, a harczi symphoniájának hallotti indulóját, a vad Scherzót egy négyesében.

C-moll után leginkább D és F-mollokat használta s alkalmazta müveiben Beethoven. Az Es-mollt seholsem alkalmazta mint főhangnemet. Gis-mollt egyszer használta 131. opusában, egy vonós négyesben. — A G-moll is ritkán fordul elő müvei között, pedig ezt a hangnemet Mozart és Haydn sürün alkalmazták.

A dur-hangnemek között, legtöbb szeretettel a C, Es, F, B, G és D-durt használta a nagy mester. C-durban irta nehány kolosszális, merész phantasiáju müvét igy a 2-ik és 3-ik Leonora-nyitányt, az 5-ik symphonia finaléját, „Ünnepi nyitányát“, „Prometheus“ nyitányát, 1 symphoniájának finaléját s „Fidelio“ második finaléját.

C-durt is nagyon szerette Beethoven, a mi kitünik e nemben irt sok müveiből, valamint Es-durt is igen sokszor alkalmazta.

Schubert Ferencz a nagy dalköltő szintén a mollhangnemek barátja volt. A „Winterreise“ dalcyklus dalai közül 7 durban, 17 mollban van irva, nagyon természetes, hogy a szöveghez alkalmazkodva. Schubert a szomoru fájó dalakat szerette leginkább s ezek a mollhangnemeket követelik, ezért találjuk tehát a mollhangnemet annyira elterjedve Schubert müveiben. Schubert kedvencz hangnemei közül felemlitem az A-mollt és H-mollt. H-mollban irta „Rosamunda“ operájának hires előzenéjét és a nagy jelentőségü -- sajnos, befejezetlen — symphoniáját. Két remek indulója is e hangnemben van irva.

Másik kedvencz hangnemét az A-mollt leginkább zongora szonátáinál találjuk alkalmazásban s szivhez szóló szép „Müller“ dalainál. A C-dur Symphonia Andantéja, ez a hatalmas zenei alkotás is A-mollban van irva.

Spontini olasz zeneszerző kedvencz hangneme D-dur volt, erre vallanak nyitányai, dalai. — Cherubini szintén a D-durnak hódolt leginkább, a mit fényesen bizonyitanak „Anakreon“, „Abencerage“, Lodviska“ és „Portugalli vendéglő“ czimü nyitányai. Egyetlen symphoniáját is D-durban irta meg.

Mendelssohn az A- és H-moll hive volt, mint Schubert. Az A-durt is igen szerette alkalmazni, a mit egy symphoniája több „Lieder ohne Worte“-ja és nyitánya bizonyit. — Schumann Robert a moll-hangnemeknek adta az előnyt, a mit a beteges kedélye elléggé megmagyaráz. — Chopin a legnehezebb hangnemeket kedvelte, mint F-mollt, H-mollt, Fis-, Cis-, Gis-mollt.

Befejezésül nem tartom érdektelennek az egyes hangnemek jellegével megismerteni e becses lap zenekedvelő közönségét s hogy azok milyen érzelmet fejeznek ki.

C-dur jelleme: ártatlanság, egyszerüség; mint például Schumann, Schubert symphoniái.

A-moll jelleme: nőiesség, a jellem gyengesége; miut Mendelssohn és Bach müvei;

F-dur jelleme: szivesség és nyugalom; mint Beethoven 8-ik symphoniája.

D-moll jelleme: szivfájdalom; Beethoven 9-ik symphoniája, Bach toccatái és fugái.

B-dur jelleme: vidám szerelem, jó lelkiismeret, remény; Beethoven szonatája op. 106.

G-moll jelleme: kedvtelenség és harag;

Es-dur jelleme: a szerelem hangja, az áhitat kifejezése; Beethoven „Eroica“ simphoniája.

C-moll jelleme: szerelmi nyilatkozat és panasz, sóhaj; Beethoven symphoniája és „Coriolán“ müve.

As-dur jelleme: halál, sir, enyészet és örökkévalóság; Beethoven, Schubert, Chopin számas müve és halotti indulója.

F-moll jelleme: mély fájdalom, gyász; Beethoven „Egmont“ nyitánya,

Des-dur jelleme: mosolygó elégedettség; Beethoven Weber és Chopin müvei.

B-moll jelleme: világfájdalom, mely öngyilkossághoz vezet; Beethoven némely müve.

Ges-dur jelleme: győzelem a nehézségben, az erős jellem diadala; „Hugenották“ nagy kettőse a 4-ik felvonásban.

Es-moll jelleme: kétségbeesés, aggodalom; Schumann „Manfred“ nyitánya, Sphor „Jessonda“ operájának bevezetése.

H-dur jelleme: vad szenvedély, düh, bosszu; „Tannhäuser“ induló, Beethoven adagiója az Es-versenyben

Gis-moll jelleme: feljajdulás; Chopin „Mazurkái“ és „Polonaisei“.

E-dur jelleme: kacagó öröm; „Tannhäuser“ nyitánya, „Büvös vadász“ néhány dala.

Cis-moll jelleme: szomoruság, kielégithetlen barátság és szerelem Chopin, Beethoven müvei.

A-dur jelleme: ártatlan szerelem nyilatkozata, megelégedettség, istenfélelem; Beethoven 7-ik symphoniája, „Lohengrin“ bevezető zenéje.

Fis-moll jelleme: elégedetlenség, meghasonlás; Beethoven B-szonátájának adagiója, Mendelssohn „Bárka dala.“

D-dur jelleme: a győzelem hangja, öröm, vidámság, boldogság kifejezője.

H-moll jelleme: a türelem hangneme, a csendes várakozás kifejezője; Wagner „Wallkürök lovaglása,“ Gluck „Klytemnestra dala.“

G-dur jelleme: falusi élet, pajzánság hangneme; Mozart, Haydn, Beethoven és Schumann irtak sokat e hangnemben.

E-moll jelleme; női ártatlanság szerelmi nyilatkozata, sóhaj és panasz hangneme; Mendelssohn „Lieder ohne Worte“ hires zongorára irt dalai.

Felesleges volna az életbiztositás előnyeit tovább magyaráznom, de legyen szabad felhivnom a t. olvasó közönség figyelmét az u. n. munkásbiztositásra, mely a kormánynak is legnagyobb érdeklődését birja.

Még a legszegényebb napszámos is képes hetenkint 5—10—15 krt félretenni s evvel 300, 400 vagy vagy 500 frtra biztosithatja magát. Kap egy, a postatakarékpénztárához hasonló könyvecskét, abba beragasztja a tetszése szerinti időben megvett bélyeget az illető biztositó társulat czimével és senkivel sem érintkezve és semmit sem vesződve észrevétlen tőkét gyűjt.

Jutassy Ödön.

Helyi és vidéki hirek.

— **Alispán-választás**. A mult hétfői megyebizottsági ülésen kimondták, hogy az alispáni állást a jövő augusztusban választás utján betöltik. Meg is indult mindjárt a mozgalom, a melyből annyi már kitünik, hogy Nagy Jenő tiszti ügyésznek vannak a legnagyobb támaszai az alispáni szék elnyerésére, amennyiben a választók egy nagy és tekintélyes része már most nyiltan melléje sorakozott.

— **Rajz- és kézimunkakiállitás**. A helybeli alsófoku ipariskola f. tanévi rajz- és munkakiállitása e hó 14-én (vasárnap) d. e. 11 órától d. u. 1 óráig, d. u. 3-tól 5 óráig nyitva lesz; melyről az érdeklődő közönséget tisztelettel értesitem. Helyiség: A rom. kath. elemi iskola rajzterme. *Vass Károly.*

— **Vizsgalatok sorrendje** a helybeli polg. fiu és leányiskolában: Junius 20-án d. u. énekből és testgyakorlásból I—IV. fiu osztály; junius 22-én d. e. I. fiuosztály; junius 22-én d. u. I leányosztály; junius 23-án, d. e. II. fiuosztály; junius 23. d. u. II. és III. leányosztály; junius 24-én d. e. III. fiuosztály; junius 24-én d. u. IV. leányosztály; junius 25-én d. e. IV. fiuosztály; junius 25-én d. u. 4 órakor a leányosztályok énekiésből. A vizsgálatok d. e. 8, d. u 2 órakor kezdődnek. A vizsgálati napokon a leányiskola kézimunkáiból rendezett kiállitás megtekinthető. Ezen vizsgálatokra a t. cz. szülőket és érdeklődőket tisztelettel meghivja az intézet

igazgatója.

— **Üzletbevétel és kiadás** a kőszeg-szombathelyi vasutnál 1890. január 1-től december 31-ig. Üzleti kiadások: a) igazgatósági és irodai kiadások 383 frt 26 kr. b) adó, bélyeg és illeték 272 frt 75 kr. össz. 656 frt 1 kr. Pálya fenntartás: a) átereszek átalakitásáért 440 frt 21 kr. b) mérnöki osztályátalánya 500 frt c) vonalszolgálat 796 frt 80 kr. d) pálya felügyelet 1460 frt 43 kr. e) alépitmény 475 frt 70 kr. f) felépitmény 4015 frt 3 kr. g) magasépitmény 367 frt 80 kr. h) rendkivüli kiadások 77 frt 34 kr. össz. 8133 frt 31 kr. Üzlet és vonat mozgositás az egyesség VII. cz. 2 § szerint 50% 36000 frt után frt 18000 frt, 20%% 337 frt 77 kr. után 67 frt 55 kr. össz. 18067 frt 55 kr. Tiszta nyeremény: a) árkülönbözetből 36 frt b) kamatokból 503 frt 94 kr. c) üzleti jövedelemből 11284 frt 12 kr. össz. 11824 frt 6 kr. főösszeg 38680 frt 93 kr. Üzleti bevételek. Üzleti számla: a) személyszállitás után 19516 frt 1 kr. b) katona szállitás után 198 frt 70 kr. c) málha szállitás után 765 frt 21 kr. d) gyoráruk szállitása után 759 frt 21 kr. e) teher szállitás után 13199 frt. 38 kr. f) rendkivüli bevételek 16 frt 40 kr. össz. 34454 frt 91 kr. Posta szállitás 1800 frt. Vasmegyei subventió 1500 frt. Rakhelybérek 194 frt 8 kr. Őrházbérek 1889. 1890. évre 192 frt. Időközi kamatok 503 frt 94 kr. Árkülönbözet 36 frt. Összesen 38680 frt 93. kr.

— **Dalestély**. A kőszegi „Concordia" férfi-dalegyesület f. é. junius hó 14-én a bálház kertjében ez evi második dalestélyét rendezi. Bővebbet a már előbb szétküldött műsorozatban. Kezdete 5 órakor. Belépti-dij: nemtagok részére személyenkint 50 kr. Kedvezőtlen időjárás esetére a dalestély a teremben tartatik meg. (Kezdete 8 órakor.)

— **A koronázás évfordulója**. A koronázás huszonnegyedik évfordulóján, hétfőn, a helybeli gimnazium tanulóifjusága ünnepélyes szentmisét hallgatott és emlék ünnepet ült.

— **Térzene**. Pohl Richard karmester az idén először mult vasárnapon rukkolt ki muzsikusaival a főpiaczra, hogy egy kis térzenével kedveskedjék a publikumnak. Az egyes darabok előadásával megmutatta a zenekar, hogy a telet nem töltötte tétlenségben és hogy egy kis buzgalom és kitartás mellett tökéletesithető játéka.

— **Életbiztositás és segélyezés**. Jutassy Ödön úr, joghallgató, az „Allianz" élet és járadék biztositó társaság felügyelője a napokban Szombathelyről városunkba érkezett. Az utóbbi helyen az ipartestület f. hó 7-i rendkivüli közgyülésén felolvasást is tartott s igen szép eredményt ért el társadalmi uton. Reméljük, hogy ezen valóban ólcsó és a kormány által is különösen ajánlott társulatba városunk intelligens eleméből minél többen belépnek. Jutassy úr lakása Strucz-szálló, hol bárkinek szivesen nyujt felvilágositást.

— **Csevegés a hétről**. A lefolyt hét a juniálisok hete volt. Szegény stájerházaknak az idén még nem jutott a nagyobbszabásu látogatásokból, de ez a hét szolgált nekik egy kis szerencsével; ugylátszik, hogy ez képezte a nyitányt. Mi már csak azért is fölemlitjük az eseményszámba menő kirándulásokat, hogy mások is kapjanak gusztust a kirándulásokra, mert még ránk találnák fogni, hogy — nem sziveljük a tiszta fris levegőt. Avval szoktunk dicsekedni, hogy van elég tiszta levegőnk a városban is. Igen ám, ha az eső megtenné mindig azt a szivességet és megöntözné az utcza porát vagy a szél elvinné Szombathelyre, akkor igen; de igy vizet csak ritkán látnak utczáink s az utkaparóknak más dolguk van, a levegő tehát poros és éppen nem egészséges.

Egy kis csata folyt le a mait megelőző napon, melyen puffogattak, csörtettek a fegyvert, de még csak meg sem sérült senki. Olyan revanch-féle háborusk bizonyult ez a kis tüntetés, melybe szerencsére senkinek sem fájult bele a feje és egy talpalatnyi föld sem veszett el. Nemzetek is fizetnek bánynak az ilyen dolgoknak, hát meg egyes emberek . . .?!

— **Reményi Edének** mára hirdetett hangversenye julius hóra halasztatott.

— **Köszönet-nyilvánitás**. Köszönetemet, nyilvánitom mindazon számtalan rokon- és ismerőseimnek kik szeretett és felejthetlen nőm Pelzmann Károlyné szül. Schedl Lujza, temetése alkalmával kimutatták az irántam táplált jóindulatukat és mardosó fájdalmamat részvétükkel enyhitették, a boldogult koporsóját koszorukkal ellátták és őt az örök nyugalom helyére kikeserve az utolsó tiszteletüket megadni sziveskedtek.

Kelt Alsó-Lászlón, 1891. évi junius hó 13-án.

Pelzmann Károly.

— **Lóverseny** A Szombathelyen állomásozó huszárezred lóversenye vasárnapon d. e. 9 óra 30 perczkor veszi kezdetét a kaszárnyában. Versenybirák lesznek: Windisch-Graetz József herczeg ezredtulajdonos, Apadiai Georgovits György tábornok, Dobrzi Kotz Venczel báró ezredes, Zietkievicz Alfréd alezredes, gróf Wallis Rudolf őrnagy, Jékey Alajos kapitány, Hauer Lipót báró kapitány, Szalay Béla főhadnagy, Bothmer Sándor báró hadnagy, rendező Pernsteim Marklowsky János kapitány. A sorrend a következő: I. Díjugrás tisztek és tisztjelöltek számára szolgálati lovaikon. 6 ugrás, résztvesz 5 ló. II. Díjlovaglás altisztek számára 3 díj. III. Díjugrás közkatonák számára. IV. Jeu de barre tisztek, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek számára. VI. Díj. lovaglás tisztek, tisztjelöltek, és egyéves önkéntesek számára. VII. Díjugrás tisztek tisztjelöltek és egyéves önkéntesek számára külön lovaikon.

— **Rum** községben az országos vásár miniszteri engedélylyel, folyó jun. 25-én, csütörtöki napon, fog megtartatni.

— **Ünnepség**. A vasvármegyei turista-egyletnek a Gerinczhegyen emelt kilátója f. hó 7. délután ünnepélyesen felavattatott. Közel ezer ember vett részt az ünnepélyben, közöttük az osztrák turista-egylet képviselői is. A Gerinczhegy csucsa 807 méternyi magas; a kilátótorony 12 méter magassággal bir. A torony csincsin és mégis erősen van épitve, egészen fából van s a menedékházzal együtt, mindenettonek értékét is számitva körülbelül 3[illegible] frtba került. Az épületfát a gyimótfalvi gróf Batthányi és a borostyánkői Egán családok szolgáltatták ingyen; a költségekhez járult a központ 80 frttal, egyesek Borostyánkőn 16 frtot, Pelső-Lövőn 11 frtot, Horváth Béla sár 11 frt 50 krt, Szél Kálmán 5 frtot, Polónyi Géza 5 frtot stb. A felavatásban a felső-lövői és borostyánkői dalárdák is közreműködtek, ugy az ünnepély alatt, mind a után énekelvén szép magyar és német dalokat. Az ácsmester mondókája után Ebenspanger János a vasvármegyei turista-egylet ügyvivő alelnöke tartotta megnyitó beszédét ecsetelvén, mily szemmel nézik a hegyeket a gyermekek, a felnőttek, a történetirók és politikusok, a költők és a turisták. Végre a turistaság áldásos voltára utalva buzditotta a közönséget, hogy a turista-egylet fáradozását támogassa, annyival is inkább, mivel az a közjó szolgálatában áll. Azután a torony rövid történetét, adakozók neveit emlité fel a szónok. Befejezésül Höfer Adolf elszavalta Bertók Lajos gyönyörű költeményet; Meneküljetek a hegyek közé! Egán elnök Szloszevoból, Poroszországból magyar üdvözlő táviratot küldött. A hegyről lejövén a mulatság a két borostyánkői vendeglőben talált kedélyes folytatást. Az Irottkő kilátótornya, mely sokkal diszesebb f. é. julius 15-ére fog elkészülni. Felavatásának ideje még nincsen elhatározva.

— **„Vasvármegyei tanügy."** A vasvármegyei ált. tanitótestület hivatalos lapja. Kiadja: a tanitótestület. Szerkeszti: Seeman Gábor. Megjelent a nevezett lap legutóbbi 9. száma, mely elég bizonyság arra nézve, mi volt és mi most a nevezett lap. Ha azelőtt ingadozott — nem ugyan czéljának elérésében — mert ennek igy is, ugy is a tanügyet kellet szolgálnia, hanem az eszközök megválasztásában, melyekkel czélját elérnie kellett: most oda fejlődött Seeman szerkesztése alatt, hogy minden ingadozás nélkül, kitünő eszközökkel, egyenes uton érhett el czéljat. És ez nagyon természetes; mert a közlemények mind alapos szakképzettséget árulnak el bizonyitékául annak, hogy a szerkesztés jó kezekben van. Nézzük azért, csak az utolsó számnak közleményeit: a vezérczikk értekezik folytatólag „A birtoknak balhatásáról." Tendenczieja e czikknek, mint szerzője a konklusióban röviden kimondja: „hogy növendékeink hazafiság tekintetében tőlünk mindig csak szépet és jót lássanak — halljanak. A 2. czikk szól „A tanuló ifjuság testi neveléséről" melynek elején igy mutatja be a testi nevelés szükségét, hogy „az ifjuság testi nevelése az egész nemzet közegészségének alapja," majd szó van az iskolai szinielőadásokról, azután Maternnek egyik kitünő pädagogiai leveléről, melyben a kis gyermekek neveléséről értekezik. Az „Irodalom" cz. rovatban a tanügyi irodalom jelesebb termékeit ismerteti s a „Vegyesek" cz. rovatban hireket ád a tanügy köréből. A „Hivatalos rovat" a tanitó- és más nevelessel foglalkozó egyesületek beléletének mozzanatairól szól. Ha a lap előkelőségéhez hozzávesszük a csinos kiállitást s a mesésen olcsó árat egész évre csak 1 frtot, mely mellett minden hónapban legalább egy ivnyi terjedelemben jelenik meg — a nevezett szaklapot minden tanügybarátnak nyugodt lélekkel ajánlhatjuk.

— **Virágkorzó Sopronban**. A soproniak e hó 7-én igen szép virágkorzót rendeztek az ottani és a hernalsi tiszti leányok nevelőintézetének javára. A virágkorzót a nemrég befásitott és virágágyakkal diszitett Deák-téren tartották. A felvonulásban harmincznégy kocsi vett részt, melyek között legeredetibb volt a soproni gazdag polgároknak akáczfavirággal és buzakalászokkal diszitett szekere. Volt népünnep is és hangverseny. A jövedelmet harmadfélezer forintra teszik.

— **Széchenyi szobra**. Emlitettük mult számunkban, hogy Széchenyi szobra Nagy-Czenkben aesthetikai okokból lehetetlenné van téve. Ezt a „Soprون" 46. számában igen szépen czáfolja. Tolnay Gábor e három pont alatt, hogy N.-Czenknek van 1. egy monumentális szobor állításhoz szükséges kerete, azaz csinos térsége, mig Sopronnak csak nagy házaktól övezett tere lenne. Itt leghatásosabb érv Széchenyi sirja vallási és közművelődési intézetei. 2. művészi közönsége és 3. ugyancsak az emlitett okoknál fogva művészi feltételei is. Továbbá kijelenti Tolnay, hogy N.-Czenk már az irodalmi kör előtt foglalkozva az eszmével és igy a „plaigum" vádja elesik. Igy Széchenyi szobrának ügye ismét uiás stádiumba jutott.

— **Magyar nyelvtan**. A miniszteri tanterv szerint a népiskolai tanitás czéljaihoz alkalmazva. Irta Deme Károly felső leányiskolai igazgató három részben, három külön füzetben. Bajos volna oly sok szép elismerés mellett még szebbet hangoztatni, még nagyobbat, minőt szerző méltán megérdemel a könnyedségért, melylyel egy igazi magyar nyelvtan megirása előtt álló nehézségekkel megküzdött, a helyes rendszerért, hogy példából alkot szabályt, mely világos, velős, könnyen áttekinthető s azon ügyességért, melylyel olvasmányait megválasztotta, tudván azt, hogy az illető osztálybeli tanuló, kinek nyelvtanát szánta, mily mértékben képes percipiálni az előirt olvasmány lényegét. Egy azonban, melytől hemzseg a nyelvtan mind a három füzete, a helyes „irjál", „irj" vagy „irjatok" helyett használt latinos, de semmiesetre sem magyaros „irni kell" álak. Pld. a II. f. 9. lap 25 „Irni kell egy levelet, melyben . . ." stb., s ez a kifejezés igen sok helyen előfordul. Ezekben furcsának találjuk legalább is azt, hogy szerző miudjárt a nyelvtan irásánál oly kitételeket használ, melyek a magyar nyelv természetével semmi szin alatt sem egyeztethetők össze. A mű lényegére megtettük észrevételeinket. A fölhozott hiba kijavitható és semmit sem von le a nyelvtannak méltán kiérdemelt becsüléséből. Igy szerző czélját tökéletesen elérte.

Közgazdaság.

Szőlőszetünkről.

(Vége.)

Szükséges tehát egy amerikai szőlő anyatelep (ez közös lehet), hol gyökeresztetésre szükséges sima vesszőket nyerünk, továbbá szükséges a gyökeresztető szőlőiskola. — erre minden szőlőbirtokosnak szüksége leend — hol a sima amerikai vesszők meggyökeresztetnek és esetleg helyben ojtatnak.

Az ojtás minden módját kell és lehet felhasználni, idő és siker elérése czéljából; lehet kézben ojtani tavasz kezdete előtt, helyben hasitékba, lapozással, angolnyelves párositással: tavasz elején zöld ojtással (szemzés, héjazás), midőn a vesszők már arra alkalmasak.

Minden félreértés elkerülése végett megjegyzem, hogy bármely ojtási módot alkalmazzuk, az ojtás sikere mindig a pontos és gyors munkában rejlik. A nemesitési műtethez jó éles kést, kötözéshez pedig Rafiat használjuk, mely legtartósabbnak és legolcsóbbnak bizonyult. A sebhelyek betakarására fatapaszt használjunk, mely áll: szurok 6 százalék, viasz 1 és fél százalék, terpentin 1 és fél százalék, faggyu fel százalék, faolaj fél százalék lágymeleg állapotban. A szőlőiskolába rakott venyigek oly távolságban ültetendők, hogy kapával köztük dolgozni lehessen.

Nem felesleges érintenem, hogy a nemesitvények mig a szőlőiskolában vannak, ápolást igényelnek, mely áll szárazabb időjáráskor öntözésből továbbá ha összefort a vaglap, a köteléknek kinyitásából, a vadsarjak tisztitásából és ahányszor kivántatik, a kapálásból. Jó még minden megeredt nemesitvényhez karót használni és a nemes hajtásokat, mikor azok hosszra megengedi, ahoz kötözni, nehogy a szél, avagy saját sulyuk által letörjenek. Az első karó a nemesitvény jelligéjét viselitört soroknál feltünő jelzés szükséges. Összel a nemesitvények a föld bakhátra huzása által a téli fagyoktó; megőriztetnek és tavaszszal kinyitván, kiszedetnek, az ép és alkalmas nemesitvények forgatott rendes helyébe ültetnek ki, a gyengéb nemesitvények ujra beiskoláztatnak, a kimaradt és hibás ojtványok pedig uj bánásmód alá kerülnek. Ily módon számithatunk arra, hogy szőlőnk foltos nem lesz, és azon fajok kerülnek munka alá minőket a helyi körülmények és a szükséglet kiván.

Az uj szőlők meteres sorokban akár hármas, akár négyes kötésben kiültetve ugyanazon munkát igénylik, mint mostani szőlőink, csak netán a gyökérből eredő vadsarjak eltávolitást munkájával szaporodik. Itt helyén találom megjegyezni, hogy döntés és bujtás egészen kimarad és a trágya sohasem a tőkéhez, hanem a sorok közepébe alkalmazandó, a mi őszi időben a szőlők betakarásánál történhetik, s igy tavaszszal a nyitás alkalmával betakartatik. Oly meredek helyen, hol a trágya vagy humus lemosásától lehet tartani, a hegygerinczet keresztben kell dolgoztatni, magától értetődven, hogy az ültetésnél arra figyelemmel kell lenni.

E fontos és elodázhatlan kérdést kellő figyelmébe és méltánylásába ajánlom az illetékes köröknek.

Felelős szerkesztő: *Wittinger Antal.*
Kiadó-laptulajdonos: *Feigl Gyula.*

Nyilt-tér.

Fekete fehér és szines selyemszövetet 60 krtól 15 frt 65 krig méterenkint — sima és mintázott (240 különböző minőségben) — darab- és végszámra, porto- és vámmentesen szállit Henneberg G. (cs. és kir. udvari szállitó) gyári raktára Zürichben. Mintákat rögtönösen küld. Levelekre Svájczba 10 kros bélyeg ragasztandó.

Vasuti menetrend.

Szám.	Állomások.		Vegyes vonat II. III. osztú kocsikkal		
	Budapesti idő		reggel	d. u.	este.
—	**Köszeg**	ind.	5^{15}	12^{14}	6^{03}
6	Lukácsháza	(m. h.)	5^{29}	12^{17}	6^{24}
12	Német-Geres	(m. h.)	5^{46}	12^{33}	6^{41}
18	**Szombathely**	érk.	6^{01}	12^{47}	6^{56}
—	**Szombathely**	ind.	7^{01}	4^{16}	8^{01}
7	Német-Geres	(m. h.)	7^{01}	3^{46}	7
13	Lukácsháza	(m. h.)	7^{18}	4^{03}	7^{48}
18	**Köszeg**	érk.	7^{31}	4^{16}	8^{01}

Csak kedd-, péntek-, vasár- és ünnepnapokon közlekedik egy negyedik vonat Kőszegről 8 ó. 20 p. Szombathelyről 11 ó. 16 p.

Haszonbéri hirdetmény.

Az Eszterházy herczegi hitbizományhoz tartozó, **Vasmegyében fekvő Lukácsházi gazdaság 1891. évi** october hó 1-től kezdődő(12) **tizenkét évre** szabad alku utján ujból **haszonbérbe adatik.**

Az említett gazdaság a **köszeg szombathelyi vasut mentén** Szombathelytől mintegy 13, Köszeg városától 5 kilometernyi távolságban, a **Lukácsházi vasutállomásnál** fekszik.

Mivelési ágak tekintetében a nevezett gazdaság áll:

belsőségben	2	hold	212	□-öl
szántóföldben	140	„	1598	„
kertben	3	„	1070	„
retben	115	„	388	„
szőlőben	—	„	1098	„
legelőben	7	„	620	„
erdőben	33	„	1172	„
utak és árkokban	—	„	300	„
Összesen	304	hold	68	□-öl.

A bérleti tárgy bérlői lakkal és gazdasági épületekkel fel van szerelve. Élő és holt gazdasági felszerelvény nincs.

Ajánlatok csak irásban, meg pedig folyó **1891. évi augusztus hó 1-éig** fogadtatnak el a **központi igazgatóságnál Kismartonban** (Sopronmegye).

Vállalkozni óhajtók tüzetesebb felvilágositást a zárgondnoksági központi igazgatóságnál személyesen vagy posta utján nyerhetnek.

Kösetelitök kizáratnak.

A beküldendő bérajánlat külső boritékán kiteendő: „Bérajánlat".

Kismartonban, 1891. évi junius hó.

Az Eszterházy herczegi javak zárgondnoksága.

(Utánnyomat nem dijaztatik)

Lakáskeresés!

Egy kis két szobás csendes magános lakást keresek egy vagy több évre is — ez évi tks. Mihály naptól bérbe konyhával és lehetőleg kis kertecskével 50 frt — 100 frt évi bér összegig — bővebben levélben

Eőrsi L. urnál,

Kőszeg, 432. sz.

Szép minták magánvevőknek ingyen és bérmentve.

Eddig nem létezett **mintakönyvek** szabók számára bérmentetlen és csak 20 frtnyi betéttel, mely megrendelés után leszámitásba vétetik.

Öltözékeknek való kelmék.

Peruvien és Dosking a magas klérus számára szabályszerű kelmék cs. és kir. **tiszti egyenruháknak, aggharczosok-, tüzoltók-, tornászok- és libériáknak, biliárd- és játékasztalokra** való poszó, (loden), vizhatlan **vadászkabátoknak. mosókelmék. utazóplaidek 4—14 frtig** stb. Aki olcsó, tisztességes, tartós, tiszta gyapjus posztóárukat és nem olcsó rongyokat, melyek minden oldalról vevésre ajánltatnak és alig érdemesek a szabó ollójára, akar venni, forduljon

Stikarovsky Jánoshoz Brünnben

Ausztria-Magyarország legnagyobb posztógyára.

Fel milliónyi állandó raktárom- és világüzletemnél könnyen érthető, hogy sok maradék található; minden okosan gondolkozó ember belátnatja, hogy olyan kis maradékokból és szelvényekből nem küldhetők szét minták, mivel pár száz mintarendelések mellett rövid idő alatt mi sem maradna meg, és azért az tiszta széndelgés, ha posztóczégek mind a mellett hirdetnek maradék- és szelvénymintákat, mely esetben a mintaszeletek egész darabokból és nem maradékból valók; az efféle eljárás könnyen felfogható. — Maradékok, melyek nem tetszenek, átcseréltetnek, vagy a pénz visszaküldetik. A maradékok megrendelésénél a czim, hosszuság és az ár kiteendők. — Szétküldés utánvét mellett csak 10 frton felül bérmentve. — Levelezés német, magyar, cseh, lengyel, olasz és franczia nyelven.

Piaczi-árak.

Buza	100 kilo	8 frt. 30 krtól	9 frt. 20 kr-ig
Rozs	„	7 „ 70 „	8 „ 50 „
Árpa	„	6 „ 80 „	7 „ 50 „
Kukoricza	„	7 „ 50 „	7 „ 70 „
Zab	„	6 „ 80 „	7 „ 20 „

		frt.	kr.		frt.	kr.
Buzaliszt I.	100 kilo	15	40	100 kilo burgonya	1	80
„ II.	„	15	10	Marhahus . 1 kilo	—	52
Rozsliszt I.	„	13	60	Marha zsir	1	10
„ II.	„	12	—	Disznóhus . „	—	52
Buzakorpa	„	5	—	„ zsir . „	—	60
Rozs „	„	5	—	Borjuhus . „	—	60
Köleskása	„	14	—	Birkahus . „	—	50
Daru	„	17	—	1 méteröl bükkfa	13	50
Árpa dara	„	8	—	„ „ dorong	10	—
Széna	„	2	52	„ tölgyfa	9	40
Szalma	„	1	90	„ „ dorong	7	60

A „BUDAPESTI HIRLAP" ELŐFIZETÉSI FELHIVÁSA.

Főszerkesztő: **Rákosi Jenő.**
Felelős szerkesztő: **Csajthay Ferenc.**

Dolgozótársak: Balogh Pál, Balázs Ignác, Baksay Sándor, Béla Henrik, Berényi László, Barna Izidor, Csajthay Ferenc, Csapodi István dr., Flammarion Kamill, Herczeg Ferenc, E. Illés Károly, Kaas Ivor báró, Oswald Sándor, Őszi Kornél, Proff Sándor báró, Rákosi Jenő, Rákosi Viktor, Solder Hugo, Teleki Sándor gróf, Tóth Béla, Vasskó Elemér.

A kiadóhivatal feje: *Zilahi Simon.*

A **„Budapesti Hirlap"** jun. 15-én tölti be fennállása tizedik évét. Ez évek alatt a magyar közönség legnépszerübb, legelterjedtebb lapja lett és a mai időszaki sajtó kellékeivel a magyar hirlapirodalom elsőrangu tagjává küzdötte föl magát.

A nemzeti irány merész és elszánt kultusza ugy a politikában, mint az irodalomban, a művészetekben és a társadalomban biztositották neki a hirlapolvasó közönség rokonszenvét és tömegeit.

Alig volt rá eset Magyarországon, mióta az alkotmány helyreállt, de ritkán külföldön is, hogy hirlap oly vezérlő szerepet játszék egyes kérdések sorsa megalakitásában, minőre a BUDAPESTI HIRLAP arányban nem hosszu fennállása óta ismételve adott példát: nem kell csak a védő vitára emlékeztetnünk a melyben két hónapon keresztül azt lehet mondani a „Budapesti Hirlap" táplálta a vitát, a közérdeklődést, a közszellemet. Ujabban pedig a közigazgatási javaslat első és döntő birálata e lap hasábjairól indult ki, hogy az elméket megtermékenyitse.

Ily sikerekhez pedig kettő szükséges: elsőben is az értelmi tőke párosulva az irói tehetséggel, másodszor a szoszolut függetlenség minden párttól és hatalmasságtól. Ezek nélkül lehetetlen azt az erkölcsi erőt felszabaditani a munkássá tenni a közérdek javára, a minő a tisztességes sajtóban és munkájában rejlik. Ha pedig valaki e helyen, a hol az ujság kénytelen magáról beszélni ezt dicsekvésnek venné, annak megengesztelésére készséggel tesszük a vallomást, hogy távolról sem tartjuk magunkat csalhatatlanoknak. Tudjuk, hogy minden vigyázat és megfontolás mellett is botlunk mi is. De botlásunk is csak szabad meggyőződésünkből ered, nem egy harmadiknak, akár egyénnek, akár társaságnak, akár pártnak, akár felekezetnek, akár osztálynak sugalmazásából vagy egyoldalu érdekéből.

Bizvást tehetjük hát olvasóinknak azt az igéretet, hogy ugy mint eddig, ujságiró kötelességeinken és lelkiismeretünkön kivül más urat magunk felett el nem ismerünk.

A politikai vezetést, a vezércikkek rovatát Balogh Pál, Kaas Ivor báró és Rákosi Jenő látják el rendesen. Jogi szakcikkeinket, általában jogi szakkérdések fejtegetését, rovathoz nem kötve Edvi Illés Károly kitünő tollából veszik e lapok olvasói. Orvosi s természettudományi kérdésekben irónk és tanácsadónk Csapodi István doktor, a jeles fővárosi orvos és szakbiró. A többi rovatok megoszlanak kipróbált s nagyobb részt már évek óta a Budapesti Hirlap közönségét szolgáló több dolgozó társaink közt.

Irodalmi és tárcarovatainak a mellett hogy a lap keretén kivül levő irók közreműködését is sürüen igénybe veszik, sőt a közönség köréből is a tehetségeket magához vonni iparkodik, oly erőkre vannak állandóan bizva, mint TELEKI Sándor ezredes, TÓTH Béla, RÁKOSI Viktor (Sipulusz), HERCZEG Ferenc, BAKSAY Sándor, BÉLA Henrik és a főszerkesztő (—Ő.) végül a világraszóló hirt élvező FLAMMARION Kamill, a ki szintén állandó szerződéses viszonyban van a „Budapesti Hirlap"-pal.

A regényczarnok számára iparkodásunk, hogy a külföldről s a hazai erőktől is a javát szerezhessük meg a BUDAPESTI HIRLAP-ban. CSIKY Gergely kitünő regény- és drámairónkat a hirneves francia: OHNET György váltja fel. Egy olasz regény SALVATORE FARINA tollából szintén birtokunkban van. Hogy nagy áldozatoktól sem rettenünk vissza e rovat érdekében, megmutattuk azzal, hogy tavaly megszereztük és közöltük Stanley legujabb művét afrikai expeditiójáról. Angol regényeink, a melyekből évenként kettőt-hármat szoktunk közölni, kitünő kedveltséget élveznek.

A mi e lapok többi tartalmát, u. tu. a közgazdaságot, ujdonságot, az értesüléseket, helyi, vidéki és külföldi tudósitásokat illeti: mindez régóta ugy el van látva a „Budapesti Hirlap"-ban, mint bármely elsőrendü európai lapban. Dolgozótársainkat méltán nevezhetjük kipróbált és lelkes gárdának, a mely becsvágyát helyezi lapja korrekt és kitünő kiszolgálásába. Minden jelentékenyebb magyar városban van tudósitónk, Bécsben egész kis főkszerkesztőség szolgál ki bennünket telegráf és telefon utján: az európai nagy városokban saját tudósitóink óvják közönségünk érdekeit és mindenüvé a haza határain belül és kivül, bárhol valami rendkivüli dolog készül vagy ha csak véletlenül megesik: külön kiküldött tudósitóink ott vannak vagy ott teremnek mint a magyar olvasóközönség érdekeinek katonái.

A **„Budapesti Hirlap"** iránya az elmult decennium alatt kiállotta képességei tüzpróbáját. Ebben a változatlan irányban fogja ezentul is teljesiteni feladatát és kiszolgálni olvasóit.

Julius 1-én fogjuk megkezdeni OHNET GYÖRGY „a gyülölség adója" czimü uj regényének a közlését, mely a Budapesti Hirlap kizárólagos tulajdona.

A előfizetés feltételei helyben házhoz hordva, vidéken postával: Egész évre 14 frt, félévre 7 frt, negyedévre 3 frt 50 kr., egy hóra 1 frt 20 kr. A fővárosi nyaralókban lapunk kora reggel kézbesittetik, az egész fürdő-évad alatt pedig előfizetőink kivánságára a lapot bárhová utánuk küldjük, még akkor is, ha a nyáron át többször változtatnak tartó kodási helyet. Az előfizetések vidékről legcélszerübben postautalványnyal eszközölhetők következő cim alatt:

A „Budapesti Hirlap" kiadóhivatalának.
IV. kerület. Kalap-utca 16. szám.

Legnagyobb brünni szétküldési áruház
Ticho Fülöptől,

Krautmarkt. 21. BRÜNN Rathhausgasse 17. sz.

Szétküld postautánvéttel vagy előfizetés mellett:

brünni posztó-szövetet, 3·10 méter, egy teljes férfiöltönyre, jó minőségben csak	frt	5.—
brünni posztó-szövetet, 3·10 meter, egy teljes férfiöltönyre, finom minőségben csak	frt	8.—
brünni posztó-szövetet, 3·10 meter, egy teljes férfiöltönyre, legfinomabb minőségben csak	frt	10.75
brünni posztó-szövetet, fekete szinben, 3·10 m., egy salon-öltönyre, igen tartós, csak	frt	9.—
2 meter, egy felöltőre, a legujabb szinben és szövetnemben, csak	frt	6.—
mosható kártolfonal, (mosásért biztosittatik), a legujabb dessinben és szinben, 6·40 m., egy teljes férfiöltönyre, csak	frt	3.—
Egy maradek lenvászon, czérnázott áru, mosható és csodálatos minta, 6·40 meter, egy teljes férfiöltönyre, csak	frt	4.—
Egy vállravető, czérna, 9 negyed hosszu, frt 1.20; tiszta gyapju, 10 negyed hosszu	frt	4.—
egész fekete, selyemállal (Cachemir-kendő gyászra	frt	4.50

Egy **Maradék**

Női ruha-szövetek

mindenféle szövő nemben, kivitelben és szinben, a legujabb és legdivatosabban a tavaszi és nyári időszakra 1891/92.

Egy egész öltözet dupplaszéles.

jó minőségben	10 meter	- -	frt 3.50
jobb „	10 meter	- -	frt 6.—
finom „	10 meter	- -	frt 8
finomabb minőségben tiszta gyapju	10 meter	- -	frt 9.—
legfinomabb minőségben tiszta gyapju	19 meter	- -	frt 13.—

franczia áru.

Fekete Cachemir,

lengyel készitmény, sima, csikos vagy virágos:

1 öltözet	10 meter, sima	- -	frt 4.50
1 öltözet	10 meter, csikos	-	frt 5.50

a legfinomabb nemben.

Angol Zephyr (vasznak),

legfinomabb és legalkalmasabb házi és utczai öltözéknek. **Uj!!**

1 egész öltöny	Ia. 10 meter	-	frt 5.50
1 egész öltöny	IIa. 10 meter		frt 4.—

Fraurzia

Volles

(Satins),

mosásra biztositék.

Egy teljes ruha

10 meter:

jó minőségben	- - - - -	frt 2.80
finom „	- - - - -	frt 3.50
legfinomabb minőségben	- -	frt 4.50
atlasz-minőségben	- - - -	frt 6.—

Jute-függöny

török minta, egész hosszában

első minőség	- - - - - -	frt 3.50
második minőség	- - - -	frt 2.50

Tunis-függöny

aranynyal átszőve, gyönyörü csikossal és bojttal ellátva, teljes hosszában, mindenféle szinben - - frt 4.50

Egy garaitura.

két ágy- és egy asztalteritő

jute-ből	- - - - - - - -	frt 3.50
ripsből	- - - - - - - -	frt 4.50

Manilla-futószőnyeg,

igen tartós,

egy maradék 10—11 meter	-	frt 3.40

Lennáruk:

Egy darab — 30 bécsi röf,

ára darabonkint:

Rumburgi széklenu, 5/4 széles		frt 6.50
Rumburgi Oxford valódi szin	Ia.	frt 6.50
Rumburgi „ „ „	IIa	frt 4.50
Chiffon, igen jó minőség á frt 4.50, 5.50, 6.50 egész	- - - -	frt 9.—
Házivászon, 4 negyed széles	-	frt 4.50
5 negyed széles	- - - -	frt 5.50
Stefánia-vászon, 5 negy. széles teljes pótlék a lenfonálnak	-	frt 9.—
Atlasz-Gradl, ágybehuzókra	Ia.	frt 8.50
	IIa. - - - - - - - - -	frt 5.50
Lenszövet varrás nélkül darabja 2 meter hosszu	- - - - -	frt 1.10
Canevas, Ia. min. ágybehuzókra		frt 6.—

Hölgy-ingek, chiffonból vagy erős lenvászonból csipkével, 6 drb frt 3.75

legjobb rumburgi fonállal és svájczi himzéssel 6 darab - frt 6.—

Pompásan elkeszitett mintakonyvek ingyen es bermentesen küldetnek. — Minták kivánság szerint minden arucikkből ingyen es bermentesen küldetnek.

Nyomatott Feigl Gyula könyvnyomdájában Kőszegen